

č. 44

červen 2018

PAVOUK

Zpravodaj České arachnologické společnosti

ISSN 1804-7254

Toto číslo je věnováno památce Zdeňka Majkuse!
(1943–2018)

OBSAH

Pavouci České republiky	3
Druhy rodu <i>Dysdera</i> (Dysderidae) v Česku	4
<i>Pholcus alticeps</i> Spasski, 1932 na severozápadě České republiky	5
Díky osobnímu automobilu	6
Výprava za stepníky a teplomilnými křížáky na jižní Moravu	9
Významné nálezy pavouků z ČR IV. / Remarkable records of spiders from Czechia IV.....	11
Inventarizace 2017	14
Hrabalky (Pompilidae) – specialisté na lov pavouků II: rod <i>Cryptocheilus</i>	14
Jak dlouho vydrží <i>Dolomedes</i> pod vodou?	17
Rozloučení se Zdeňkem	18
Říkali jsme mu „haldový expert“	19
Zoologické dny Praha 2018	21
Arachnologická exkurze Litovelské Pomoraví, 31.5.–3.6.2018	22
Česká bibliografie 2018	24
Britská bibliografie – The Newsletter 140 a 141	26
Pokyny pro autory	27

Pavouci České republiky

Spiders of the Czech Republic. Up to 30 June 2018, we included 875 spider species in the arachnofauna of the Czech Republic. Ten species are introduced and found in extraordinary warm places – greenhouses in zoological and botanical gardens and insectaria (or only in one place till now) only, they do not (yet) belong to the indigenous Czech fauna; they are registered separately.

World Spider Catalog 17.5

Sitticus pubescens (Fabricius, 1775) → *Sittipub pubescens* (Fabricius, 1775)

World Spider Catalog 19.0

Na základě práce OVTSHARENKO *et al.* (1992) byl druh, který jsme my znali z Millerova klíče (MILLER 1971) pod jménem *Gnaphosa modestior*, přejmenován na *Gnaphosa alpica*. Změna byla podchycena ve světovém katalogu pavouků a pod tímto jménem jsme druh, nalezený na jižní Moravě, do naší arachnofauny zaevidovali i my (RŮŽIČKA 2009). Jenže Milanu Řezáčovi se to nezdálo (ŘEZÁČ 2013). Problém byl zamotaný. A pak Vláďa Hula zachytil výzvu Belgičana P. Ogera, že jeho kamarád chytil ve Francii samečka skálovky, který by mohl být scházejícím samcem druhu *G. alpica*. To bylo ono! Šlo to ztuhla, ale společnými silami jsme nakonec řešení problému dotáhli do konce (ŘEZÁČ, RŮŽIČKA *et al.* 2018). Skálovka s dlouhou tibiální apofýzou se definitivně jmenuje *Gnaphosa modestior* Kulczyński, 1897!

Na základě obsáhlé fylogenetické studie WHEELER *et al.* (2017) se přesouvají druh *Cryphoeca silvicola* (C. L. Koch, 1834) z čeledi Hahniidae do čeledi Cybaeidae, druh *Argyroneta aquatica* (Clerck, 1757) z čeledi Cybaeidae do čeledi Dictynidae a druh *Cicurina cicur* (Fabricius, 1793) z čeledi Dictynidae do čeledi Hahniidae. Tomu odpovídají i změny v české nomenklatuře: pastinomial lesní (*C. silvicola*) a papříčnatka podzimní (*C. cicur*) [pozn. red.].

KASTRYGINA & KOVBLYUK (2016) vrátili na arachnologickou scénu přehlížený rod *Rhysodromus*. Z našich druhů řazených v současnosti do rodu *Philodromus* se do něj přesouvá druh *Rhysodromus histrio* (Latreille, 1819).

Na základě studie ŘEZÁČ, ARNEDO *et al.* (2018) přísluší našemu materiálu šestioček, označovanému zatím jako *Dysdera lantosquensis* Simon, 1882, jméno *Dysdera cechica* Řezáč, 2018. Blíže viz zvláštní článek v tomto čísle zpravodaje (RŮŽIČKA 2018).

KASTRYGINA Z. A. & KOVBLYUK M. M. 2016: The spider genus *Rhysodromus* Schick, 1965 in the Crimea (Aranei: Philodromidae). *Arthropoda Sel.* **25** (3): 283–292.

MILLER F. 1971: Řád Pavouci – Araneida. In DANIEL M. & ČERNÝ V. (eds), *Klíč zvířeny ČSSR IV.* ČSAV, Praha, pp. 51–306.

OVTSHARENKO V. I., PLATNICK N. I. & SONG D. X. 1992: A review of the North Asian ground spiders of the genus *Gnaphosa* (Araneae, Gnaphosidae). *Bull. Am. Mus. Nat. Hist.* **212**: 1–88.

RŮŽIČKA V. 2009: Arachnofauna České republiky. *Pavouk* **28**: 2–3.

ŘEZÁČ V. 2013: Problematika druhů *Gnaphosa alpica* a *G. modestior*. *Pavouk* **35**: 4.

ŘEZÁČ M., ARNEDO M. A., OPATOVÁ V., MUSILOVÁ J., ŘEZÁČOVÁ V. & KRÁL J. 2018: Taxonomic revision and insights into the speciation mode of the spider *Dysdera erythrina* species-complex (Araneae: Dysderidae): sibling species with sympatric distributions. *Invertebr. Syst.* **32**: 10–54.

ŘEZÁČ M., RŮŽIČKA V., OGER P. & ŘEZÁČOVÁ V. 2018: European species of the *Gnaphosa alpica* complex (Araneae, Gnaphosidae). *Zootaxa* **4370** (3): 289–294.

WHEELER W. C., CODDINGTON J. A., CROWLEY L. M., DIMITROV D., GOLOBOFF P. A., GRISWOLD C. E., HORMIGA G., PRENDINI L., RAMÍREZ M. J., SIERWALD P., ALMEIDA-SILVA L. M., ÁLVAREZ-PADILLA F., ARNEDO M. A., BENAVIDES L. R., BENJAMIN S. P., BOND J. E., GRISMADO C. J., HASAN E., HEDIN M., IZQUIERDO M. A., LABARQUE F. M., LEDFORD J., LOPARDO L., MADDISON W. P., MILLER J. A., PIACENTINI L. N., PLATNICK N. I., POLOTOW D., SILVA-DÁVILA D., SCHARFF N., SZŰTS T., UBICK D., VINK C., WOOD H. M. & ZHANG J. X. 2017: The spider tree of life: phylogeny of Araneae based on target-gene analyses from an extensive taxon sampling. *Cladistics* **33** (6): 576–616.

Vlastimil Růžička

Druhy rodu *Dysdera* (Dysderidae) v Česku

V době publikování Millerova klíče (MILLER 1971) byly z území České republiky známy pouze dva druhy rodu *Dysdera*, a to *Dysdera ninnii* Canestrini, 1868 (ta s hlavohrudí pokrytou důlečkou) a *Dysdera erythrina* (Walckenaer, 1802). Tento stav trval až do devadesátých let minulého století (BUCHAR *et al.* 1995). Pak se naše poznatky začaly principiálně měnit a rozšiřovat díky soustavné a neúnavné práci Milana Řezáče.

Od roku 1996 víme o výskytu *Dysdera hungarica* Kulczyński, 1897 u nás (ŘEZÁČ & BRYJA 2002; BUCHAR & RŮŽIČKA 2002). Milan však našel ve sbírce F. Millera mylně determinovaný materiál sbíraný již v roce 1968. Výskyt druhu je znám z jižní Moravy a z Prahy (ŘEZÁČ 2012: obr. 39).

Od roku 2001 je u nás znám výskyt *Dysdera crocata* C. L. Koch, 1838 (RŮŽIČKA & BUCHAR 2008), a to z Prahy, Kostelce nad Černými lesy, Brna a Mikulova (ŘEZÁČ 2012: obr. 37).

ŘEZÁČ *et al.* (2014) analyzovali komplexním způsobem (studium morfologie, karyologie, mitochondriální DNA) materiál druhového komplexu *D. ninnii* a zjistili, že populace s dolíčkovaným karapaxem obývající u nás jižní Moravu (ŘEZÁČ 2012: obr. 40; ŘEZÁČ *et al.* 2014: Fig. 6) přísluší k samostatnému druhu, a to *Dysdera moravica* Řezáč, 2014. Nejstarší materiál pochází ze sbírky F. Millera a byl sebrán roku 1983. Je to jediný druh druhového komplexu *D. ninnii* na našem území, prakticky tedy můžeme všechny naše nálezy určené dříve jako *D. ninnii* přejmenovat v databázích na *D. moravica*.

Milan věděl, že obdobně složitě (spíše o hodně složitěji) to bude i s druhem *D. erythrina*, a materiál z východní části naší republiky označil jménem *D. lantosquensis* Simon, 1882 (ŘEZÁČ *et al.* 2007; RŮŽIČKA & BUCHAR 2008). Tato pracovní hypotéza však neobstála a v další komplexní práci (ŘEZÁČ *et al.* 2018) věnované druhovému komplexu *D. erythrina* je popsáno 16 nových druhů! Bylo zjištěno, že *D. lantosquensis* se vyskytuje převážně v Itálii, na Korsice a ve Francii v Přímořských Alpách. *Dysdera erythrina* se vyskytuje hlavně v západní Evropě, její rozšíření zasahuje od Iberského poloostrova až po Česko, Rakousko a Polsko. A tu pozor, mapka ve výše uvedené publikaci (ŘEZÁČ *et al.* 2018: Fig. 13) je neúplná, není v ní vyznačen

výskyt druhu *D. erythrina* na našem území. Ten je přesně podchycen zde: ŘEZÁČ (2012: obr. 38). Materiál z východní části České republiky (a Rakouska, Slovenska a Maďarska) byl popsán coby nový druh ***Dysdera cechica* Řezáč, 2018**. Rozšíření druhu na našem území podchytil ŘEZÁČ (2012, Obr. 38). K tomuto druhu patří materiál, který nám Milan určoval jako *D. lantsoquensis*. Podle v článku uvedených soupisů materiálu musíme ve svých databázích materiál, určený původně jako *D. erythrina*, rozdělit mezi dva druhy: *D. erythrina* a *D. cechica*.

Na našem území se tedy vyskytuje pět druhů rodu *Dysdera*, jejich jména jsou výše vyznačena tučně.

- BUCHAR J. & RŮŽIČKA V. 2002: *Catalogue of Spiders of the Czech Republic*. Peres, Praha, 351 pp.
- BUCHAR J., RŮŽIČKA V. & KŮRKA A. 1995: Check list of spiders of the Czech Republic. In RŮŽIČKA V. (ed.), *Proceedings of the 15th European Colloquium of Arachnology*. Institute of Entomology, České Budějovice, pp. 35–53.
- MILLER F. 1971: Řád Pavouci – Araneida. In DANIEL M. & ČERNÝ V. (eds), *Klíč zvířeny ČSSR IV*. ČSAV, Praha, pp. 51–306.
- RŮŽIČKA V. & BUCHAR J. 2008: Dodatek ke katalogu pavouků České republiky 2001–2007. *Sbor. Obl. Muz. Most, řada přír.* 29–30: 3–32.
- ŘEZÁČ M. 2012: Rozšíření a stanovištní nároky pavouků šestiček rodu *Dysdera* (Araneae: Dysderidae) v Česku. *Příroda* 30: 115–150.
- ŘEZÁČ M., ARNEDO M. A., OPATOVÁ V., MUSILOVÁ J., ŘEZÁČOVÁ V. & KRÁL J. 2018: Taxonomic revision and insights into the speciation mode of the spider *Dysdera erythrina* species-complex (Araneae : Dysderidae): sibling species with sympatric distributions. *Invertebr. Syst.* 32: 10–54.
- ŘEZÁČ M. & BRYJA V. 2002: *Dysdera hungarica* Kulczyński, 1897 (Araneae, Dysderidae), an interesting new species for the arachnafauna of the Czech Republic. *Acta Mus. Morav. Sci. Biol.* 87: 75–81.
- ŘEZÁČ M., GASPARO F., KRÁL J. & HENEBERG P. 2014: Integrative taxonomy and evolutionary history of a newly revealed spider *Dysdera ninnii* complex (Araneae: Dysderidae). *Zool. J. Linn. Soc.* 172: 451–474.
- ŘEZÁČ M., KRÁL J. & PEKÁR S. 2007: The spider genus *Dysdera* (Araneae, Dysderidae) in central Europe: revision and natural history. *J. Arachnol.* 35: 432–462.

Vlastimil Růžička

FAUNISTIKA

***Pholcus alticeps* Spasski, 1932 na severozápadě České republiky**

V posledních číslech pavouka vyšly články, které se týkají rozšiřování druhu *Pholcus alticeps*. Díky informacím V. RŮŽIČKY (2017), V. HULY (2017) a P. DOLEJŠE (2017) jsem byl zvědavý, co to vlastně mám doma. Nejdříve přišla na řadu epruveta, v které byli dva samečkové *Pholcus phalangioides* (Fuesslin, 1775). Stačilo se dříve podívat na světlé zbarvení hrudi a bylo rozhodnuto. Na řadu tak přišlo prohlížení makadel, porovnávání s literaturou a rezultat byl jasný – 2 ♂♂ *Pholcus alticeps* (fotografie jsou v náleзовé databázi České arachnologické společnosti). Škoda, že jsem si neodchytil třesavky ještě daleko dříve.

Tak začal odchyt, nejprve v našem domě. Prádelna v přízemí, garáž, jež je součástí rodinného domu, postranní přízemní sklep a samostatně stojící dřevěná kůlna. U jednoho souseda jsem

prohledal místnosti v přízemí včetně garáže, kde se nacházel pouze *Pholcus phalangioides*, a u dalšího souseda mému zájmu neušla samostatně stojící garáž – tam byl pouze *Pholcus opilionoides* (Schrank, 1781). Z ložna jsem měl jednoho samečka z garáže v Pavlovicích u Doks – to byl *Pholcus alticeps*. Pokusím se navštívit více budov v Chomutově, i proto, že mi chybí sameček druhu *Pholcus phalangioides*. Chomutov je pravděpodobně zatím nejzápadnější lokalitou druhu *Pholcus alticeps* v Evropě.

A) Rodinný dům:	prádelna	garáž	sklep	kůlna
<i>P. alticeps</i>	1 ♂, 28. 8. 2014	2 ♂♂, 4.4.2018	1 ♂, 5.4.2018	1 ♂, 5.4.2018
	1 ♂, 15.10.2014	1 ♀, 4.4.2018		2 ♂♂, 8.6.2018
	1 ♂, 8.6.2018	1 ♂, 8.6.2018		1 ♀, 8.6.2018
<i>P. phalangioides</i>			1 ♀, 5.4.2018	
			3 ♀♀, 8.6.2018	
B) Dům souseda				
<i>P. phalangioides</i>		4 ♀♀, 30.5.2018		
C) Samostatná garáž				
<i>P. opilionoides</i>		1 ♀, 30.5.2018		
D) Pavlovice				
<i>P. alticeps</i>		1 ♂, 20.7.2017		

- DOLEJŠ P. 2017: Revize třesavek *Pholcus phalangioides* v Národním muzeu. *Pavouk* 43: 4–6.
- HULA V. 2017: Nový druh třesavky pro území České republiky, aneb další synantrop za dveřmi (nebo před?). *Pavouk* 42: 5–7.
- RŮŽIČKA V. 2017: Velké dobrodružství: *Physocyclus globosus* (Taczanowski, 1874) zavléčen do Evropy. *Pavouk* 43: 4–5.

Antonín Roušar

Díky osobnímu automobilu

...vděčím za mimořádný nález jedné skákavky. Čtrnáctého května tohoto roku jsem po několika letech opětovně navštívil Čachovický kopec na levém břehu Nechranické přehrady. Po zdolání polní cesty obilným lánem jsem zaparkoval na okraji kopce (obr. 1 a 2), vzal "nádobičko" a vydal se do terénu. Asi po třech hodinách znovu stojím vedle auta a chci otevřít zavazadlový prostor (tzv. kufr). No, a vtom mě na kapotě kufru auta (obr. 3) upoutal typický známý pohyb. Rychle brýle, rychle se podívat – zadeček je vybarvený jinak než u odchylených skákavek, skočí, a je to v háji. Štěstí, že mám mísu v ruce (běžně jí dávám po sběru do batohu), a skok se povedl. Pinzeta, epruveta a je to doma.

A v domácí laboratoři: mikroskop, Petriho miska, makadlo, porovnání pomocí fotografií (mimo jiné) na <https://arachno.piwigo.com/> a máme pro xerothermní stráně v Podkrušnohoří

a Českém středohoří novou skákavku – *Carrhotus xanthogramma* (Latreille, 1819). Radost je na místě, vždyť doposud je její výskyt vázán převážně na střední Čechy a především Moravu. Tento výskyt dokazuje, včetně zjištěných dalších druhů pavouků na lokalitách levého břehu Ohře, jako jsou např. *Cetonana laticeps*, *Panamomops inconspicuus*, *Nematogmus sanguinolentus*, *Minicia marginella*, *Erigonoplus globipes*, *Neon rayi*, jedinečnost xerothermních travinobylinných společenstev na březích řeky Ohře v severozápadní části českého termofytika.

A ještě jedna zkušenost s autem: Prvního dne měsíce června jsem zajel na okraj Chomutova do zahradnictví s hezkým názvem U Růže, ale koupit si petúnií. Hned mi padla do oka nejvíce rozkvetlá a košatá stojící na zemi. Odnesl jsem ji k autu (samozřejmě po zaplacení), otevřel kufr a nacpal jí tam. No a při zavírání jsem zpozoroval malého pavoučka. Zase rychle brýle – a poznal jsem zástupce čeledi Dictynidae. Po ruce byl pouze kryt na kulový čep tažného zařízení, tak jsem ho do něho hodil, a myslel na to, který druh to spadl z petúnie. Domů (asi 1 km) jsem jel tím způsobem, že jsem v jedné ruce držel kryt a druhou řídil (výhoda automatické převodovky), a přitom sfukoval vylézajícího pavoučka. Mikroskop atd., epigyna patří druhu *Brigittea latens*. Ale kde se vzala na petúnií?!

Potom mě napadlo, že jsem byl před dvěma dny na stráni ve Stroupči (opět levý břeh Ohře), kde jsem smýkáním odchytil mimo jiné dva samečky a samička se s největší pravděpodobností "schovala" ve smýkací síti, kterou nechávám v kufru auta, a tam jsem ji objevil. Dostavila se určitá úleva, protože dumat, kde se tam tento druh vzal, by bylo všelijaké.

P. S. Asi to chce více prohlížet přibližovadlo, a sebe od klíšťat...

Antonín Roušar

Obr. 1: Pohled z Čachovického kopce na Nechranickou přehradu (foto A. Roušar)

Obr. 2: Přední část automobilu, v pozadí Tušimice a Krušné hory (foto A. Roušar)

Obr. 3: Doličné místo odchyty skákavky (foto A. Roušar)

Výprava za stepníky a teplomilnými křížáky na jižní Moravu

V pátek 4. května odpoledne vyjela osobním automobilem z Pardubic skupina ve složení Kryštof Rückl, Václav Kroc, Martin Forman a jeho syn Matěj na arachnologickou výpravu s cílem najít vzácné teplomilné křížáky a samečky stepníka *Eresus moravicus*. První zastávkou byl Kamenný vrch u Kurdějova, odkud pochází nález vzácného křížáka *Araniella inconspicua*. Hledání komplikoval silný vítr. Nepovedlo se najít jakéhokoliv jednice rodu *Araniella*.

Skupina se tak přesunula do Lednice, kde již za soumraku pátrala po subadultním samci *Leviellus thorelli*, kterého Martin potřeboval kvůli cytogenetickému výzkumu. Nepovedlo se. Největšími nálezy pátečního večera se nakonec stali tři jedinci tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*), samec roháče obecného (*Lucanus cervus*) a z pavouků adultní samec křížáka *Gibbaranea gibbosa*. Po menším bloudění a hledání převážně mimo staré solitérní duby (kde se křížák Thorellův nejvíce vyskytuje) se tým odebral k přenocování u cesty v zahrádkářské kolonii u Nejdku.

Sobotní dopoledne bylo vybráno pro návštěvu kopce Děvín na Pálavě, kde se ke skupině připojil Radek Šich vlastními povolení k arachnologickému průzkumu. Na JV svahu Děvína na startovací louce paraglidistů se společnými silami povedlo najít devět adultních samců *Eresus moravicus* (obr. 1), z nichž si Martin vzal tři jedince na cytogenetickou analýzu. Kromě stepníků moravských byli na Děvíně pozorováni např. běžník *Heriades oblongus* (ve velmi početném množství), křížáci *Gibbaranea bituberculata* a *Argiope bruennichi* (mláďata nízko nad zemí), skákavky *Philaeus chrysops*, *Carrhotus xanthogramma*, *Phlegra fasciata*, *Aelurillus v-insignitus* a *Asianellus festivus* nebo samice stepníka *Eresus kollari*. Kromě pavouků potěšily i nálezy mláďátek kudlanky (*Mantis religiosa*) a dvou párů chrobáků vrubounovitých (*Sisyphus schaefferi*) valících si kuličky z trusu. Václavovi se také podařilo vyfotografovat několik ještěrek zelených (*Lacerta viridis*).

Odpoledne se výprava přesunula na Vátě písky, kde však bylo poměrně mrtvo. Našlo se tam pár kousků snovačky *Steatoda albomaculata*, nora *Eresus* sp., několik samic křížáka *Agalenatea redii* a samozřejmě nemohli chybět pakřížáci *Uloborus walckenaerius*. Návštěva lokality končila společným fotem (obr. 2) a Radek se rozloučil. Zbytek skupiny se vypravil hledat vzácné křížáky na Slovensko. Vlivem nepřízně počasí a několikerému špatnému odbočení se povedlo najít akorát běžného křížáka *Zilla diodia*, česlistnatky *Tetragnatha* sp. a mety *Metellina mengei*. Nakonec se unavení arachnologové utábořili na poli poblíž Lednice.

Plánem na nedělní dopoledne byla totiž opět návštěva zámeckého parku s cílem najít subadultního samce *L. thorelli*. Radek nám předtím poradil, kde rostou nejlepší stromy. Bohužel i v neděli komplikoval hledání křížáků silný vítr, který poškozoval křížákům Thorellovým jejich slabé sítě. Pokud se povedlo nějakého vylákat na síť, jednalo se o adultní či subadultní samici. Jedinými pozitivy byly nálezy samičky křížáka *Hypsosinga pygmaea* (obr. 3) na louce stepního charakteru a běžníka *Pistius truncatus*.

Výprava na jižní Moravu byla pěkná, poučná a snad i úspěšná, byť ne vše bylo splněno dle plánu.

Kryštof Rückl & Radek Šich

Obr. 1: Samec *Eresus moravicus* (foto R. Šich)

Obr. 2: Členové výpravy (foto V. Kroc)

Obr. 3: Samice *Hypsosinga pygmaea* (foto V. Kroc)

Významné nálezy pavouků z ČR IV. / Remarkable records of spiders from Czechia IV.

***Canariphantes nanus* (Kulczyński, 1898, 1757):** Mikulov, Svatý Kopeček, 48.8066N, 16.6464E (7165), 1 ♀, 20.4.–22.5.2001, 44 ♂♂, 2 ♀♀, 22.5.–28.6.2001, leg. M. Hluchý, det. & coll. V. Bryja; Lhánice, PR Velká skála, 49.0995N, 16.2237E (6963), vyhlídka Na Babách, 1 ♂, 4 ♀♀, 26.5.2016, leg., det. & coll. J. Dolanský, P. Dolejš (NM Praha) & A. Jelínek
 Dosud publikována F. Millerem jen jedna samice a tři samci v travě Mohelenské hadcové stepi.

***Dolomedes plantarius* (Clerck, 1757):** Břeclav, Přírodní park Niva Dyje (obr. 3), 48.7647N, 16.8571E (7267), slepé ramena Dyje, 1 ♀, 1 ♂ (obr. 2), 10.3.2018, leg., det. & coll. R. Šich.
 Tento druh z ČR znám pouze z jižních Čech, Českolipska a nedávno zjištěn také ze soutoku Moravy a Dyje. Jedná se o třetí nález tohoto druhu z Moravy.

***Dysdera crocata* C. L. Koch, 1838:** Ivaň, interiér obytného domu, 48.9273N, 16.5782E (7065), 1 ♂ (obr. 1), 9.4.2018, leg., det. & coll. R. Šich (rev. M. Řezáč).
 Vzácný druh, znám pouze ze synantropních stanovišť v Praze a Mikulově. Jedná se o třetí nález tohoto druhu pro ČR.

***Haplodrassus moderatus* (Kulczyński, 1897):** Radostín, 49.6468N, 15.8886E (6361), severní zátočina rybníku Velké Dářko, 616 m n. m., 1 ♀, prosev suchých rostlin zblochanu (*Glyceria*

maxima), 27.3.2018, leg. R. Mlejnek, det. et coll. J. Dolanský (VČM Pardubice).
 Dosud znám jen z rašelinišť Šumavy, Českého lesa a okolí Doks. Jedná se teprve o sedmý čtverec s výskytem tohoto druhu a první nález z oblasti Českomoravské vrchoviny.

***Metopobactrus ascitus* (Kulczyński, 1894):** Sedlec, NPR Slanisko u Nesytu, 48.7762N, 16.6969E (7266), slanisko, 170 m n. m., 1 ♂1 ♀, zemní past, 2.7.2013 – 3.8.2013, leg. et det. et coll. T. Krejčí. Stavěšice, 49.0054N, 17.0277E (6968), pole severně od obce, 233 m n. m., 1 ♀, zemní past, 1.8.–2.9.2016, leg. O. Horňák, det. V. Růžička, coll. O. Machač.
 Velmi vzácný druh, nalíznán zatím jen na jihovýchodě Moravy v Lednici, na louce v NPR Čertoryje v CHKO Bílé Karpaty, Hrušovanech nad Jevišovkou, PP Skalky u Sedlce, PP Kinberk a naposledy v PP Betlém. Jedná se o sedmý (resp. osmý) nález na území ČR.

***Theridion boesenbergi* Strand, 1904:** Starý Maletín, 49.7986N, 16.7605E (6266), okraj smíšeného lesa, 499 m n. m., 1 ♂, smyk vegetace, 14.5.2018, leg., det. & coll. O. Machač; Maletín, 49.8082N, 16.7735E (6266), louka, 545 m n. m., 1 ♂, smyk vegetace, 14.5.2018, leg., det. & coll. O. Machač.
 Vzácný druh, známý jen z nálezů v NPR Mohelenská hadcová step, Lánova v Podkrkonoší, PP Plziny u Bechyně a PP Úval Zvonková na Šumavě. Jedná se o pátý (resp. šestý) nález pro ČR.

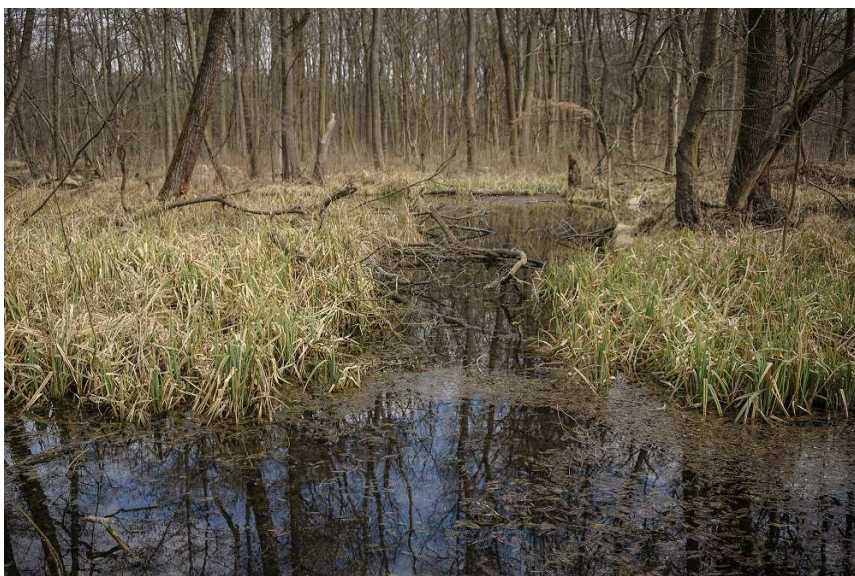
Radek Šich, Ondřej Machač, Jan Dolanský, Tomáš Krejčí & Víta Bryja

Obr. 1: *Dysdera crocata*, Ivaň (foto R. Šich)

Obr. 2: *Dolomedes plantarius*, Břeclav (foto R. Šich)

Obr. 3: Biotop *D. plantarius*, Břeclav – přírodní park Niva Dyje (foto R. Šich)

Inventarizace 2017

Tento seznam má sloužit jako přehled pro členy ČAS, kdo a kde prováděl výzkumy, jejichž výsledky nejsou uvedeny v Databázi pro Katalog. Seznam zpráv za rok 2018 přineseme v příštím čísle našeho zpravodaje Pavouk.

- DOLEJŠ P., HLAVÁČ J., MORAVEC J. & RŮŽIČKA V. 2018: *Velkolom Čertovy schody – západ. Fauna sanovaných a rekultivovaných ploch lomu. Monitorovací studie XX. etapa (2017)*. Dep. in: Národní muzeum, Praha, SCHKO Český kras, 48 pp.
- KREJČÍ T. 2017: Seznam pavouků lokality Čížovský starý rybník. Dep. in: SNP Podyjí, Znojmo.
- KREJČÍ T. 2017: Seznam pavouků lokality EVL Podmolí – strouha. Dep. in: SNP Podyjí, Znojmo.
- KREJČÍ T. 2017: Seznam pavouků lokality Havraníky – třešňový a višňový sad. Dep. in: SNP Podyjí, Znojmo.
- KREJČÍ T. 2017: Seznam pavouků lokality PP Horáckův kopeček. Dep. in: SNP Podyjí, Znojmo.
- KREJČÍ T. 2017: Seznam pavouků lokality Terasy u Konice. Dep. in: SNP Podyjí, Znojmo.
- KŮRKA A., RUS I., MORAVEC P., VONIČKA P. & LINHART M. 2017: *Zoologický inventarizační průzkum nivy Mlýnské Cidliny, k. ú. Hradištko II, Žiželice*. Dep. in: Odbor ŽP Kolín, 33 pp.
- MACHAČ O. 2017: *Závěrečná zpráva k provedenému arachnologickému průzkumu – NP Podyjí: vybrané lokality v okolí Hnanic*. Dep. in: SNP Podyjí, Znojmo, 10 pp.
- MACHAČ O. & TRNKA F. 2017a: *Závěrečná zpráva k provedenému entomologickému a arachnologickému průzkumu – PP Kamenice u Hlohovce*. Dep. in: Krajský úřad Brno, 8 pp.
- MACHAČ O. & TRNKA F. 2017b: *Závěrečná zpráva k provedenému entomologickému a arachnologickému průzkumu – PP Kameníky*. Dep. in: Krajský úřad Brno, 10 pp.
- MACHAČ O. & TRNKA F. 2017c: *Závěrečná zpráva k provedenému entomologickému a arachnologickému průzkumu – PP Sovince*. Dep. in: Krajský úřad Brno, 9 pp.
- ŘEZÁČ M. 2017a: *Pavouci a sekáči významného krajinného prvku Křídový výchoz Na Vrchách v Praze-Běchovicích*. Dep. in: Oddělení péče o zeleň, Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 29 pp.
- ŘEZÁČ M. 2017b: *Pavouci navrhované přírodní památky Šarecká květnice v Praze-Podbabě*. Dep. in: Oddělení péče o zeleň, Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 26 pp.

BIOLOGIE

Hrabalky (Pompilidae) – specialisté na lov pavouků II: rod *Cryptocheilus*

Zástupci tohoto rodu patří ke středně velkým až velkým druhům (5–15 mm). Převážná většina druhů je nápadná díky světlým párovým skvrnám na zadečku. Obývají xerotermní a ruderalní biotopy na hlinitém nebo písčitém podkladu se sporou vegetací. Samice zakládají vícekomorová hnízda v přirozených dutinách, puklinách nebo i opuštěných chodbách drobných hlodavců. Dospělci se živí nektarem z květů různých miříkovitých (MACEK *et al.* 2010).

K největším druhům patří **hrabalka desetiskvrnná** (*Cryptocheilus variabilis*) (12–18 mm). Je aktivní v letních měsících na původních stepích a slaniskách. Tento mediteránní druh byl v posledních letech v ČR neznámý (BOGUSCH *et al.* 2007). V současné době byl však znovu objeven na dvou jihomoravských pískovnách. Hostiteli jsou uváděni velcí slíďáci (*Hogna*) a křížáci (*Argiope*). Zřejmě nejhojnějším druhem je **hrabalka útlá** (*Cryptocheilus versicolor*). Je

bivoltinní. Vyskytuje se na hlinité a sprašové půdě i na stepních lokalitách. Hostiteli jsou slíďáci rodů *Alopecosa*, *Arctosa*, *Trochosa* a zápřednice (*Cheiracanthium*). Hrabalka *Cryptocheilus fabricii* se liší od předchozích druhů červenými bedry. Preferuje stepní stanoviště na písčitém podkladu. Dlouho byla považována za vymizelý druh, ale nedávno znovu nalezena na Bzenecku (BOGUSCH *et al.* 2009). Loví skálovky (*Drassodes*), slíďáky (*Alopecosa*, *Trochosa*) a běžníky (*Synema*). Jediným červeně zbarveným druhem je *Cryptocheilus notatus*. Tato mediteránní hrabalka, velká 10–15 mm, preferuje lesostepi, kde může být hojně rozšířená (WOLF 1971). Samice při výběru hostitelských pavouků není zvlášť specifická. Loví pokoutníky rodu *Histopona* a *Tegenaria*, punčoškáře (*Coelotes*), cedivky (*Amaroubius*, *Callobius*), skálovky (*Drassodes*), zápřednice (*Cheiracanthium*) a slíďáky rodu *Trochosa*.

BOGUSCH P., VEPŘEK D., DDVOŘÁK L. & STRAKA J. 2009: Faunistic records from the Czech Republic – 283. *Klapalekiana* 45: 247–254.

BOGUSCH P., STRAKA J. & KMENT P. (eds) 2007: Komentovaný seznam žahadlových blanokřídlých (Hymenoptera: Aculeata) České republiky a Slovenska. *Acta Entomol. Mus. Natl. Pragae Suppl.* 11: 1–300.

MACEK J., STRAKA J., BOGUSCH P., DVOŘÁK L., BEZDĚČKA P. & TYRNER P. 2010: *Blanokřídli České republiky I.* Academia, Praha, 524 pp.

WOLF H. 1971. Prodomus der Hymenopteren der Tschechoslowakei Pars 10: Pompiloidea. *Acta Faun. Entomol. Mus. Natl. Pragae* 14: 1–76.

Jan Erhart

Obr. 1: Vzácný okamžik kopulace hrabalek *Cryptocheilus variabilis* (foto J. Erhart)

Obr. 2: Hrabalka *Cryptocheilus versicolor* následně po paralyzaci saje hemolymfu z ústní partie pavouka rodu *Trochosa* (foto J. Erhart)

Obr. 3: Druh *Cryptocheilus notatus* se odlišuje červeně zbarveným zadečkem (foto J. Erhart)

Jak dlouho vydrží Dolomedes pod vodou?

Při příležitosti dochovávání lovců *Dolomedes plantarius* (Clerck, 1757) do dospělosti kvůli jejich jednoznačné determinaci jsem měl několikrát možnost sledovat, jak se při vyrušení potápí pod hladinu. Řekl jsem si, že bych mohl zkusit stopnout, jak dlouho tam vydrží. Co jsem měl z doslechu, tak tam prý vydrží „pár minut“ anebo „akorát tak dlouho, až člověka přestane bavit čekat, že se vynoří a odejde“. To, jak sami jistě uznáte, je údaj značně nepřesný, takže jsem to zkusil se stopkami v ruce. Při úplném potopení byl subadultní samec *Dolomedes plantarius* pod vodou 13,5 minuty. Když mu ale koukal cca 1 mm kousek nohy nad hladinu, tak se potvrdilo ono výše zmiňované tvrzení – po dvaceti minutách jsem to vzdal a šel jsem dělat smyslupnější práci. Předpokládám, že kolem té vystrčené nohy dýchal, jako se „šnorchem“. Pavouky jsem neplašil nijak cíleně, jen jsem využil příležitosti, když se sami potopili. Výsledky tedy berte jen jako informaci z kategorie „pro zajímavost“. Navíc proběhlo jen pár pokusů, takže třeba by pod vodou zvládli vydržet výrazně déle, kdyby chtěli anebo kdyby rušení pokračovalo. Pokusy se odehrávaly letos v březnu, v interiéru, voda byla původem z vodovodu a její teplota byla cca 21°C.

Radek Šich

Pokusný subadultní samec lovcím *D. plantarius*

Rozloučení se Zdeňkem

Na konci května nás náhle opustil náš kolega Zdeněk Majkus, výborný arachnolog a kamarád, rodák z ostravského Přívozu. Se Zdeňkem jsem se seznámil na podzim 1978 na II. sjezdu českých a slovenských arachnologů, který Zdeněk organizoval v Ostravě. Začal jsem studovat na gymnáziu, velmi na mě zapůsobila dobrodružná výprava veličin naší arachnologie na dýmající ostravskou haldu plnou pavouků, poprvé jsem sbíral pozoruhodného pokoutníka *Tegenaria agrestis*. Během dalších let jsem Zdeňka často navštěvoval na katedře biologie v Ostravě (součást Pedagogické, po založení Ostravské univerzity v roce 1991 Přírodovědecké fakulty). Tomuto pracovišti zůstal věrný až do konce, působil zde celých 45 let. Během návštěv Ostravy jsem mohl nakoupit literaturu (v našem městečku nebylo knihkupectví ani antikvariát) a pak obdivovat v depozitáři Ostravského muzea zkameněliny nebo u Zdeňka exempláře různých pavouků a dozvědět se řadu zajímavostí o jejich biologii. Pracovnu sdílel s další výraznou osobností, ornitologem D. Kondělkou. Zdeněk byl na fakultě respektovaným specialistou, přednášel řadu biologických předmětů. Byl velmi oblíbený nejen jako spolupracovník, ale také u studentů pro svou přátelskou povahu, vstřícnost a laskavý přístup. Později jsem objevil také jeho nezníčitelný optimismus, když mi černý puntík udělený rodičům komplikoval život a nebylo jasné, zda budu moci studovat biologii. Rád vzpomínám také na naše společné výpravy za zajímavými a vzácnými moravskými pavouky v pozdějších letech, například šestiočkou *Dasumia carpatica* do Beskyd či slíďákem *Pardosa morosa* do Nízkého Jeseníku.

Těžišťem Zdeňkova výzkumu byla Morava a Slovensko, úzce spolupracoval s J. Svatoněm. Silným impulzem pro jeho práci byl pobyt v laboratoři jednoho z koryfejí arachnologie, prof. Brignoliho, na univerzitě v italské L'Aquila a také pobyt v Kambodži. Spolupráce s polskými specialisty z Dolnoslezské pánve, podporovaná Zdeňkovým zájmem o haldu, vyústila ve společné studium dynamiky těžkých kovů v arachnofaunách průmyslových aglomerací. Kromě hald se Zdeněk věnoval také krasovým oblastem (Moravský, Jesenícký a Hranický kras), Poodří, Jeseníkům, Beskydům a v posledních letech také přehlíženému Osoblažskému výběžku. Zdeněk byl také velmi aktivní na poli popularizace biologie, patřil k dlouholetým organizátorům mezinárodního filmového festivalu EKOFILM, soutěží středoškolské odborné činnosti a biologických olympiád.

Zdeněk Majkus zanechal zajímavé dílo a vzpomínky na bezvadného a hodného člověka. Jeho „buď vesel“ mi bude velmi chybět.

Jirka Král

Říkali jsme mu „haldový expert“

Té zprávě se ani nechce věřit. Odešel Zdeněk Majkus, vynikající arachnolog, oblíbený pedagog – a dobrý kamarád. Se Zdeňkem jsem se pravidelně setkával od konce 70. let, na dnes už legendárních měsíčních seminářích na Přírodovědecké fakultě UK. Zdeněk vždy přišel s nějakým zajímavým referátem. A bylo to někdy v 80. letech, kdy odpálil vpravdě arachnologickou bombou. Byl to referát o výzkumu ostravských hald. To byla věc do té doby téměř nevídaná. Může tu, probůh, vůbec něco žít? A nestačili jsme se divit. Nejen vysoké druhové pestrosti, ale i druhům, do té doby považovaných za „er-jedničky“, které našly příznivé podmínky na takové bohapusté „člověčí umělotině“. Zdeněk se ovšem nevyhýbal ani výzkumu přirozených biotopů a zaměřoval svoji pozornost i na chráněná území, zejména na Moravě (krasové oblasti, Skřítek aj.), ale také na Slovensku ve spolupráci s Jaro Svatoněm. Měl jsem tu čest po dvakrát referátem připomenout Zdeňkova významná životní jubilea na konferencích Slovenské arachnologické společnosti – a sice jeho pětadesátiny a sedmdesátiny. Tuto vzpomínku píšou shodou okolností 1. června – je to den Zdeňkova narození. Bohužel – o Zdeňkovi už jen v minulém čase. Právě dnes by mu bylo pětasedmdesát. Bude nám chybět...

Tonda Kůrka

Tonda Kůrka, Jan Buchar a Zdeněk Majkus, Východná 2007 (foto J. Dolanský)

Zdeněk Majkus (druhý zleva) na II. Arachnologickém sjezdu v Ostravě, ve společnosti Jaro Svatoně, Vladimíra Šilhavého, Pavla Kasala a Miroslava Krumpála (foto P. Gajdoš)

Zdeněk se svými bývalými „žáky“ Víťou Bryjou a Ondrou Machačem při diskuzi na arachnologické exkurzi v Beskydech (NPP Skalická Morávka), kterou pořádal v roce 2014. (foto P. Dolejš)

Zoologické dny Praha 2018

Již tradičně se v únoru (8.–9.) konaly Zoologické dny. Konference se tentokrát uskutečnila na ČZU v Praze. Celkem se konference účastnilo 584 zoologů (z toho 308 studentů), odeznělo 133 přednášek a bylo vystaveno 168 posterů, z toho 24 s arachnologickou tematikou. Z České arachnologické společnosti se konference aktivně zúčastnilo 16 členů. Dvanáct z nich prezentovalo poster a osm přednášku (zvýrazněni tučně). Jan Raška* skončil druhý v kategorii nejlepší studentské přednášky – gratulujeme!

ALAVERYAN a kol.: Cytogenetická analýza a porovnání karyotypové variability čeledi žlaznatkovití (Nemastomatidae)

BEZDĚČKA & BEZDĚČKOVÁ: Sekáči (Opiliones) Českomoravské vrchoviny

DOLEJŠ & HANKO: Ontogeneze a rozmnožování pavouka *Zorocrates guerrensis* (Araneae: Zoropsidae)

GAJDOŠ a kol.: Čo vieme o pavúkoch Slovenska?

HIŘMAN a kol.: „Cyfouši, cesta tam a zase zpátky!“ Aneb karyotypová variabilita sekáčů podřádu Cyphophthalmi na Balkáně (Arachnida; Opiliones)

JUST a kol.: Nové poznatky z cytogenetiky štírků (Arachnida: Pseudoscorpiones)

KORENKO & KYSILKOVÁ: Vliv insekticidů ze skupiny neonikotinoidů na potravní chování slíďákovitých pavouků

KOŠÁTKO a kol.: Karyotypová evoluce sklípkanů čeledi Theraphosidae

KOŠULIČ a kol.: Impact of mechanical site preparation in commercial oak woodlands on epigeic spiders

KRUMPÁLOVÁ a kol.: Velikost urbanizovaného prostředí vs. výskyt pavouka *Brigittea civica*

LIZNAROVÁ a kol.: Srovnávací analýza velikosti genomu pavouků

MACHAČ: Dosavadní poznatky o fauně pavouků a sekáčů CHKO Litovelské Pomoraví

MACHAČ a kol.: Co víme o zimování pavouků v ptačích budkách v PR Království

MICHÁLEK a kol.: Araneofágie a lovecké strategie skálovky *Poecilochroa senilis*

MICHÁLKO a kol.: Prey selection by the orb-web spider *Gasteracantha hasselti* along prey density gradients

NOVOTNÝ & HULA: Google Street View jako nástroj využitelný ve faunistickém mapování: modelový příklad *Brigittea civica* a její výskyt na Moravě a ve Slezsku (Česká republika)

PAJPACH a kol.: Centrické fúzie ako jeden z mechanizmov karyotypovej evolúcie u križiakov (Araneidae)

PALIVCOVÁ a kol.: Vliv disturbancí na společenstva bezobratlých živočichů dopadových ploch v Brdech

PETŘÁLOVÁ a kol.: Generalisté vs. specialisté: Strategie získávání potravy a rychlost trávení u pavouků

***RAŠKA & PEKÁR: Reakce kudlanek na antipredační obranu stepníka rudého a jeho potenciálních modelů**

ŘEZÁČ a kol.: European species of the *Gnaphosa alpica* complex (Araneae, Gnaphosidae)

ŠTEMPÁKOVÁ & HULA: Pavúky v prázdnych nábojnicích

TAJOVSKÝ a kol.: Terestriční bezobratlí Chráněné krajinné oblasti Brdy – výsledky prvních monitorovacích průzkumů Lumbricidae, Araneae, Pseudoscorpiones, Opiliones, Oniscidea, Diplopoda a Chilopoda

UYAR & DOLEJŠ: Slíďáci severovýchodní Anatólie (Araneae: Lycosidae), s aktualizovaným seznamem tureckých slíďáků

Arachnologická exkurze Litovelské Pomoraví, 31.5.–3.6.2018

Začátek letošní exkurze byl naplánován na čtvrteční poledne. Stihli to jen členové s moravskou krví. „Náplava“ z Českých Budějovic dorazila až odpoledne a do terénu se už nedostala. Mezitím ostatní dosáhli prvního úspěchu na PP Zátřže v podobě zajímavého pavouka *Enoplognatha caricis*. Večer jsme tropický den spláchli během dvou prezentací místním pivním mokem.

Následujícího dne jsme se po společném snídání vydali vstříc první lokalitě. Mladečská jeskyně však uchránila svá tajemství a žádná osminohá kořist v lihu neskončila. Ani přilehlé vápencové lomy nespĺnily naše očekávání. Oběd v nedalekém pivovaru zmírnil naše zklamání. Navíc se zde už tak početný stav rozšířil o dalšího účastníka. Při návštěvě první odpolední lokality nás čekalo menší překvapení. Museli jsme zaplatit parkovné, abychom se na lokalitu dostali. (Zřejmě to bylo poprvé, kdy jsme museli za sběr pavouků platit). Ale PR Kačení louka stála za to. A to nejen podle množství úlovků. I když pavouci snášeli tropickou teplotu evidentně lépe než my, zvláště slíďáci byli extrémně rychlí. Na další lokalitě, slepém rameni řeky Moravy PR Kenický, se nám podařilo potvrdit výskyt vzácného slíďáka *Arctosa maculata*. Den jsme zakončili doplňováním tekutin, společným fotem (i s oblíbenou klisnou Andromedou). A nakonec plodnou schůzí ČASu, která se protáhla do pozdních nočních hodin.

Na sobotní den jsme si nechali zřejmě to nejlepší. V NPP Kosířské lomy je možné najít, kromě jiných zajímavých nálezů, mělké nory stepníků nebo sklípkanka pontického (*Atypus muralis*). Samotná step přinesla více úlovků než přilehlý lom (viz foto). Odpolední biotop byl podobného charakteru, i když ne tak bohatý na pavouky. Večer nás čekal těžký úkol sníst a vypít vše, co ještě zbylo, takže spát jsme šli zase pozdě.

Poslední den exkurze se část účastníků rozjela ke svým domovům, zatímco ostatní věnovali dopoledne poslední lokalitě, PR Doubrava.

Jen neradi jsme opouštěli příjemné prostředí jízdního a přátelskou atmosféru, kterou jsme si, ostatně tak jako každý rok, dokázali vytvořit.

Jan Erhart

Seznam navštívených lokalit:

- 1) PP Zátřže, CHKO Litovelské Pomoraví
- 2) PR Kačení louka, CHKO Litovelské Pomoraví
- 3) Mladečské jeskyně a NPP Třesín, CHKO Litovelské Pomoraví
- 4) PR Plané loučky, CHKO Litovelské Pomoraví
- 5) PR Kenický, CHKO Litovelské Pomoraví
- 6) NPP Kosířské lomy
- 7) PR Malý Kosíř
- 8) PR Doubrava, CHKO Litovelské Pomoraví

Účastníci Arachnologické exkurze 2018 na jízdárně Nové Zámky u Litovle (foto O. Machač)

Samička *Philodromus dispar* – maskot naší exkurze, samička hlídala na plastové cedulce u vstupu do ubytovny své dvě snůšky (pod ní a vpravo) (foto P. Beneš)

Česká bibliografie 2018

Pavouci

- BERNATOVÁ M. 2018: *Druhová diverzita, početnost a význam pavouků (Arachnida, Araneae) na listnatých dřevinách v arboretu Mendelovy univerzity v Brně* [Species Diversity, Abundance and Importance of Spiders (Arachnida, Araneae) on Deciduous Trees in the Arboretum of the Mendel University in Brno]. BSc. thesis, Mendel University, Brno, 57 pp. (in Czech, English abstract)
- ČAPEK M. 2017 ["2016"]: Pavouci (Araneae) Národní přírodní rezervace Adršpaško-teplické skály. Spiders of the National Nature Reserve Adršpaško-teplické skály. *Acta mus. Reginahradecensis S. A* **36** (1/2): 75–91 (in Czech, English abstract).
- ČAPEK M. 2018: Pavouci (Araneae) orlickohorských bučin. Spider fauna (Araneae) in beech forests of the Orlické hory Mts. *Orlické hory a Podorlicko* **25** (1/2): 13–74.
- DOLEJŠ P. & HANKO M. 2018: Ontogenetic development and reproduction of *Zorocrates guerrerensis* (Araneae: Zoropsidae). *Arachnol. Mitt.* **55**: 46–51. DOI: 10.30963/aramit5508
- GARCÍA L. F., VIERA C. & PEKÁR S. 2018: Comparison of the capture efficiency, prey processing, and nutrient extraction in a generalist and a specialist spider predator. *Sci. Nat.* **105**: 30. DOI: 10.1007/s00114-018-1555-z
- HENEBERG P., ŘEZÁČ M. & NOVÁKOVÁ M. 2018: Spider assemblages in bird burrows. *Biologia* **73** (3): 267–272. DOI: 10.2478/s11756-018-0036-3
- HRADSKÁ I. & TĚTÁL I. 2017: Pavouci (Araneae) a střevlíkovití brouci (Coleoptera, Carabidae) vybraných vřesovišť v západních Čechách. Spiders and carabid beetles of particular heathlands in West Bohemia (Czech Republic). *Erica* **24**: 3–34.
- KADERKA R. 2017: Description of the male of *Bistriopelma matuskai* Kaderka, 2015 and a new species of *Bistriopelma* from Peru (Araneae: Theraphosidae: Theraphosinae). *Rev. Peru. Biol.* **24** (3): 231–242. DOI: 10.15381/rpb.v24i3.13904
- KORENKO S., HAMOUZOVÁ K., KYSILKOVÁ K., KOLÁŘOVÁ M., KLOSS T. G., TAKASUKA K. & PEKÁR S. 2018: Divergence in host utilisation by two spider ectoparasitoids within the genus *Eriostethus* (Ichneumonidae, Pimplinae). *Zool. Anz.* **272**: 1–5. DOI: 10.1016/j.jcz.2017.11.006
- KOŠULIČ O., VICHITBANDHA P., PUNG T. & MICHALKO R. 2018: Lethal and sublethal effects of *Embelia ribes* and two commercial pesticides on a generalist predator. *J. Appl. Entomol.* **142** (4): 428–436. DOI: 10.1111/jen.12488
- MACHAČ O. 2017a: Pavučenka stupínkatá *Cinetata gradata* (Simon, 1881) (Araneae: Linyphiidae) v České republice. *Cinetata gradata* (Simon, 1881) (Araneae: Linyphiidae) in the Czech Republic. *Acta Carp. Occ.* **8**: 34–37 (in Czech, English abstract).
- MACHAČ O. 2017b: Pavouci NPR Zástudánčí. Spiders of Zástudánčí National Nature Reserve. *Zprávy Vlast. muz. Olomouc* **313**: 59–66 (in Czech, English abstract).
- MACHAČ O. & KREJČÍ T. 2017: První nálezy pavouka *Microdipoena jobi* (Araneae: Mysmenidae) na Moravě. First records of *Microdipoena jobi* (Kraus, 1967) (Araneae: Mysmenidae) in Moravia. *Thayensia* **14**: 59–62 (in Czech, English abstract and summary).
- MACHAČ O., TUF I. H., RADA S., TRNKA F., KOČÁREK P. & KURAS T. 2018: Bezobtalí NP Ulu Temburong V. Ostatní bezobratlí (Invertebrates of the Ulu Temburong National Park (Borneo) V. Other Invertebrates). *Živo* **66** (3): 140–142 (in Czech, English summary).
- PEKÁR S. & BRABEC M. 2018: Marginal models via GEE: a convenient yet neglected tool for analysis of correlated data in behavioural sciences. *Ethology* **124** (2): 86–93. DOI: 10.1111/eth.12514
- PEKÁR S., PETRÁKOVÁ L., ŠEDO O., KORENKO S. & ZDRÁHAL Z. 2018: Trophic niche, capture efficiency, and venom profiles of six sympatric ant-eating spider species (Araneae: Zodariidae). *Mol. Ecol.* **27** (4): 1053–1064. DOI: 10.1111/mec.14485

- PETCHARAD B., KOŠULIČ O. & MICHALKO R. 2018: Insecticides alter prey choice of potential biocontrol agent *Philodromus cespitum* (Araneae, Philodromidae). *Chemosphere* **202**: 491–497. DOI: 10.1016/j.chemosphere.2018.03.134
- POMPOZZI G., PETRÁKOVÁ L. & PEKÁR S. 2018: Evolution of ant-eating specialisation in the basal lineage of Zodariidae (Araneae): trophic trophic ecology of South American *Leprolochus birabeni*. *Biol. J. Linn. Soc.* **124** (1): 21–31. DOI: 10.1093/biolinnean/bly034
- ŘEZÁČ M. 2018: Evropský pavouk roku 2018 – snovačka pokoutní (European Spider of the Year 2018 – *Steatoda bipunctata*). *Živa* **66** (2): 97–98 (in Czech, English summary).
- ŘEZÁČ M., ARNEO M. A., OPATOVA V., MUSILOVÁ J., ŘEZÁČOVÁ V. & KRÁL J. 2018: Taxonomic revision and insights into the speciation mode of the spider *Dysdera erythrina* species complex (Araneae: Dysderidae): sibling species with sympatric distributions. *Invertebr. Syst.* **32**: 10–54. DOI: 10.1071/IS16071
- ŘEZÁČ M. & HENEGER P. 2018: Effects of uncut hay meadow strips on spiders. *Biologia* **73** (1): 43–51. DOI: 10.2478/s11756-018-0015-8
- ŘEZÁČ M., RŮŽIČKA V., OGER P. & ŘEZÁČOVÁ V. 2018: European species of the *Gnaphosa alpica* complex (Araneae, Gnaphosidae). *Zootaxa* **4370** (3): 289–294. DOI: 10.11646/zootaxa.4370.3.9
- ŘEZÁČ M., TOŠNER J. & HENEGER P. 2018: Habitat selection by threatened burrowing spiders (Araneae: Atypidae, Eresidae) of central Europe: evidence base for conservation management. *J. Insect Conserv.* **22** (1): 135–149. DOI: 10.1007/s10841-018-0048-x
- STRICKLAND M., TUDORICA V., ŘEZÁČ M., THOMAS N. R. & GOODACRE S. L. 2018: Conservation of a pH-sensitive structure in the C-terminal region of spider silk extends across the entire silk gene family. *Heredity* **120**: 574–580. DOI: 10.1038/s41437-018-0050-9
- TRÁVNÍČEK D. 2017: Slíďák břehový (*Arctosa cinerea*) na štěrkových lavicích řeky Bečvy u obce Skalička. The Giant Riverbank Wolf Spider (*Arctosa cinerea*) on gravel bars of the Bečva river near the village of Skalička. *Acta Carp. Occ.* **8**: 38–41 (in Czech, English abstract).

Štíři

- FET V., KOVAŘÍK F., GANTENBEIN B., KAISER R. C., STEWART A. K. & GRAHAM M. R. 2018: Revision of the *Mesobuthus caucasicus* complex from Central Asia, with descriptions of six new species (Scorpiones: Buthidae). *Euscorpius* **255**: 1–77.
- KOVAŘÍK F. 2018a: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida, Scorpiones). Part XIV. *Hottentotta somalicus* sp. n. (Buthidae) from Somalia. *Euscorpius* **256**: 1–8.
- KOVAŘÍK F. 2018b: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida, Scorpiones). Part XVI. *Compsobuthus maidensis* sp. n. (Buthidae) from Somaliland. *Euscorpius* **260**: 1–11.
- KOVAŘÍK F., LOWE G., JUST P., AWALE A. I., ELMI H. S. A. & ŠTÁHLAVSKÝ F. 2018: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida: Scorpiones). Part XV. Review of the genus *Gint* Kovařík et al., 2013, with description of three new species from Somaliland (Scorpiones, Buthidae). *Euscorpius* **258**: 1–41.
- KOVAŘÍK F., LOWE G., MAZUCH T., AWALE A. I., ŠTUNDLOVÁ J. & ŠTÁHLAVSKÝ F. 2017a: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida: Scorpiones). Part XII. *Pandinurus hangarale* sp. n. (Scorpionidae) from Somaliland and a review of type locality and true distribution of *Pandinurus smithi* (Pocock, 1897). *Euscorpius* **253**: 1–18.
- KOVAŘÍK F., LOWE G., MAZUCH T., AWALE A. I., ŠTUNDLOVÁ J. & ŠTÁHLAVSKÝ F. 2017b: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida: Scorpiones). Part XIII. Review of *Pandinops hawkeri*, *P. peeli*, *P. platycheles*, and *P. pugilator* (Scorpionidae). *Euscorpius* **254**: 1–20.
- KOVAŘÍK F., NAVIDPOUR S. & SOLEGLAD M. E. 2017: *Hemiscorpius shahii* sp. n. from Iran (Scorpiones, Hemiscorpiidae). *Euscorpius* **249**: 1–9.
- KOVAŘÍK F., RANAWANA K. B., JAYARATHNE V. A. S., KARUNARATHNA S. & ULLRICH A. 2018: Scorpions of Sri Lanka (Arachnida, Scorpiones). Part II. Family Hormuridae. *Euscorpius* **258**: 1–5.

- ŠTÁHLAVSKÝ F., ŠTUNDLOVÁ J., LOWE G., STOCKMAN M. & KOVAŘÍK F. 2018: Application of cytogenetic markers in the taxonomy of flat rock scorpions (Scorpiones: Hormuridae), with the description of *Hadogenes weygoldti* sp. n. *Zool. Anz.* **237**: 173–182. DOI: 10.1016/j.jcz.2018.01.007

Štírci

- KRAJČOVIČOVÁ K., TAMUTIS V., IVINSKIS P., MACHAČ O. & CHRISTOPHORYOVÁ J. 2018: First records of pseudoscorpions (Arachnida: Pseudoscorpiones) from Lithuania. *Entomol. Fenn.* **29**: 49–53.
- OPATOVA V. & ŠTÁHLAVSKÝ F. 2018: Phoretic or not? Phylogeography of the pseudoscorpion *Chernes hahnii* (Pseudoscorpiones: Chernetidae). *J. Arachnol.* **46** (1): 104–113.

Britská bibliografie – The Newsletter 140 a 141

Poslední loňský a zejména první letošní britský zpravodaj přinesly celou řadu různorodých článků z nejrozmanitějších oblastí arachnologie: od faunistiky (nejen pavouků) a muzejnictví, přes metodologii (osvětlení), ekologii a morfologii (oční anomálie), až po vyprávění o známých osobnostech. Tentokrát si vybere opravdu každý.

- ANDREWS L. & BARTON S. 2018: The four-eyed Neobisiidae of the United Kingdom. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 2–3.
- BILTON D. 2018: *Scotolemon doriae* Pavesi, 1878 in Britain. *S. R. S. News* **90** In *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 17.
- BREITLING R. 2018: Eric Duffey's spider collection in the Manchester Museum – an update. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 5–9.
- CATHRINE C. 2018: Observations on *Dipoena torva* (Araneae: Theridiidae) ecology, including a record from Alive Site of Special Scientific Interest (VC96 East Inverness-shire, Scotland) in birch dominated woodland. *S. R. S. News* **90** In *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 24–25.
- CHERRETT J. 2018: Spider books available from the library of the late J. M. Cherrett. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 16.
- CORBETT S. 2018: Obituary: Richard Bryan Coleman 1933–2017. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 12–13.
- GALLON R. 2017: Yet another bright idea – affordable LED microscope lighting. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **140**: 14.
- GALLON R. C. & FARR G. 2018: *Kryptonesticus eremita* (Simon, 1880), a Nesticidae spider new to Britain from Flat Holm Island. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 13–15.
- HARVEY P. 2017: The buzzing spider *Anypaena numida* Simon, new to Britain. *S. R. S. News* **89** In *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **140**: 18–20.
- JONES-WALTERS J. 2018: G. H. 'Ted' Locket: Biographical notes and anecdotes. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 9–11.
- KILLICK T. 2018: Ocular anomalies in spiders. *S. R. S. News* **90** In *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 27–28.
- LEE P. & GARROD R. 2018: Another British location for *Holocnemus pluchei* (Scopoli, 1763). *S. R. S. News* **90** In *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 20–21.
- MORELY E. 2017: Testing an electrifying old hypothesis “on the aerial spider”. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **140**: 4–5.
- RUSSELL-SMITH T. 2017: The rediscovery of *Nigma flavescens* in Britain. *S. R. S. News* **89** In *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **140**: 16–17.
- SMITH H. 2018: Obituary: Richard Davis Curtis (Dick) Jones 1943–2017. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **141**: 12.

Pokyny pro autory

Psaní textu

- zarovnání textu: vlevo
- odstavce: oddělujte jedním stisknutím klávesy Enter (nikoliv několika úhozy mezeríku)
- latinské jméno rodu a druhu: pište *kurzívou*
- datum: 13.–27.10.2014 (s pomlčkou a bez mezer)
- jméno autora příspěvku: *kurzívou* a zarovnání vpravo (nikoliv pomocí několika úhozů mezeríku)
- odkaz na obrázek: (obr. 1)
 - je-li součástí textu jen jeden obrázek, odkaz být nemusí
- popis obrázku: **Obr. 1**: Co obrázek ukazuje (foto J. Příjmení)
 - je-li součástí textu jen jeden obrázek, číslo být nemusí
- anglický abstrakt: povinný u faunistických příspěvků, u ostatních dle zvážení autora
 - vložit pod český nadpis
 - psát celý *kurzívou*, překlad názvu článku navíc **tučně**, latinská jména druhů normálním písmem

Citování

- autor popisu taxonu: Příjmení, rok
- citace v textu: PŘÍJMENÍ *et al.* rok (KAPITÁLKAMI, nikoliv VERZÁLKAMI)
- citace článku: PŘÍJMENÍ K. J. rok: Název článku. *Jm. čas. zkr. ročník* (číslo): od–do.
 - je-li název dvojjazyčně, použijte jen český ekvivalent
 - nepište podtituly časopisů (např. *Arachnology Letters*)
 - DOI neuvádějte
- citace knihy: PŘÍJMENÍ K. J. & PŘÍJMENÍ K. J. rok: *Název knihy*. Vydavatel, město, počet stran pp.
- citace internetových stránek: do textu pomocí *, ** atd. a pod text rovnou odkaz, netřeba uvádět datum posledního připojení

Důležité upozornění: do příspěvku používejte jen své vlastní nepublikované obrázky! Jelikož je *Pavouk* časopis s ISSN, je třeba publikovat v něm jen stručné příspěvky, které nebudou pak zveřejněny v jiných časopisech.

FOTOKOUTEK

Běžník mokřadní (*Xysticus ulmi*) s kokonem, PR Kačení louka (foto P. Beneš)

Jak se svléká *Pholcus*?

29

Sekáč titánský (*Gyas titanus*) je poměrně vzácný horský a podhorský druh žijící obvykle na březích potoků v místech s dostatkem mrtvého dřeva a mechových porostů, rozšířen roztroušeně po celé ČR, Lhota u Vsetína – Lhotské Paseky (foto O. Machač)

PAVOUK – Zpravodaj České arachnologické společnosti, číslo 44

Vydává: Česká arachnologická společnost, z. s.

Redakce: Ondřej Machač, Petr Dolejš, Jan Erhart

Adresa redakce: Bratrská 10, 750 02 Přerov

E-mail: machac.ondra@seznam.cz

ISSN: 1804-7254

Zpracováno v programu: Microsoft Word

Titulní strana:

Steatoda bipunctata – Evropský pavouk roku 2018 (foto: R. Šich)

Toto číslo vyšlo 30.6.2018

30